

S A M O Č A

Uspomena na noć između 17. i 18. marta 2004. godine

O pustela sela u valjevskom kraju u poslednjih dvadesetak godina mnogo brže nego što je Dobrivoje sedeo. Šezdeset i druga mu je, ali još uvek zdrav i snažan, domaćin svoga imanja. Težao i sticao, radio i kućio zajedno sa svojom Stojankom koju sahrani nešto pre pretprošlog Đurđevdana na seoskom groblju. Skromno i tiho, kako je živela, tako je i umrla, da ne bude na smetnji nikome. Javio je ćerki, ali kako bi i mogla da stigne na sahranu, daleko je, predaleko. Kada ju je pre desetak godina udavao, napravio je Dobrivoje veliku svadbu. Jednom se udaje ćerka-jedinica. Dok su bili mlađi, zamerao je Stojanki što nemaju još dece, ali, kako većina u selu, tako i oni. Jedno dete i - dosta. Nije se ljutio Dobrivoje, znao je koliki je posao uvek bio na ženinim leđima, koliko je puta osvanula radeći kućne poslove, da bi danom radila zajedno sa mužem na njivi.

Kad udadoše Milicu, Dobrivoje je verovao da dolaze lepši i lakši dani. Zet pošten, mlad, vredan, primljen u kuću da bude sin, a ne zet. Posle nekog vremena rodi se Jelena, radosti nema kraja. Unučeprevenče, mezimče, Dobrivoje i Stojanka je ne ispuštaju iz ruku, maza je više nego Milicu i nadaju se da će unučadi biti još. Ali, bolji dani ne dođoše. Selo počeo da pusti i narod da se osipa što u grad, po još veću nemaštinu i glad, što u daleki, beli svet da počne još jednom sve iz početka. Dobrivoje je strepeo i radio više i teže, samo da mu zet bude zadovoljan, da ne osete nemanje, da ne pomisle da odu...ali je znao da će taj dan doći.

Milici je bilo mnogo teško, grlila je majku osećajući da se više neće videti. Dobrivoje nije tačno shvatao zašto baš Vankuver, ali mu rekoše da samo tamo može, da daju vize, useljeničke, mladima koji su spremni da rade.

Idi sine, skloni se i budi živ svojim, bolje tako, nego kao Dragoljubov sin, ni groba mu se ne zna...mučenik izlude tražeći ga po Kosovu...

Rastao se Dobrivoje sa zetom, dok Jelenu uvukoše u kola kao da deda ne vidi, ma kakvi, video je sve, samo što mu srce ne prepuče, ali ako, neka ih, ako tamo čeka bolji život. Daće Bog, čuvaće ih, doći će i njega možda da obidu kad se snađu, kad stanu na noge. Lagao je samog sebe Dobrivoje, a još više Stojanku. A onda ostade sam, a iz Kanade ne dođe niko.

Ne možemo tata, daleko je, a nismo još zaradili za avionske karte... pravdala se Milica preko telefona, plaćući.

Ništa sine, ništa, samo da ste vi meni živi i zdravi, ja ću čuvati mamin grob, ti ništa ne brini, samo se javi kad možeš. Spustio je Dobrivoje slušalicu i shvatio da je u nesnosnom šumu tišine ostao potpuno sam. Prihvatio je to kao svoj usud i prestao da od njega beži. Navikao se na samotna jutra, dan provodio u radu, a večeri uz tele-

vizor koji je nemilosrdno bljuvao strašne laži i još strašnije istine, loše vesti i šarene laže uz koje bi zadremao prestavši već sasvim da čeka bolja vremena.

Kad prođe druga godina od Stojankine smrti, Dobrivoje sam pripremi krsnu slavu,

V. Nešović

da ne uvredi sveca-zaštitinika koji mu je sve ove godine krov nad glavom sačuvao. I dođoše iz sela rođaci, prijatelji, komšije, sve starci kao i on i svi sami, bez svoga poroda kraj sebe, ali i bez osude. Svako je svoga pravdao što je otišao u potragu za boljim životom, svako osim seoskog sveštenika koji mu preseče kolač i osvešta kuću, ali i zameri:

A tebi Dobrivoje, nikako da dođu ćerka i zet, jesu li te zaboravili, moj Dobrivoje?

- Nisu, kakvi, skoči otac da brani svoje najdraže, daleko je Kanada, ali evo, pišu i šalju slike, pa se okrete da sa kredenca i iz okvira ogledala pokupi sve fotografije svoje unuke koja mu je neveštím rukopisom na čudnoj mešavini jezika pisala da ga voli i da misli na svog deku...

Slavski gosti ovlaš pogledaše fotografije lica koja im nista ne znače, pa se vratiše trpezi i vinu, raspravljajući, kao na svakoj srpskoj slavi, o politici i budućnosti sa ovakvim prilikama, koje su više neprilike, ali šta da se radi. A svetac-zaštitnik gledao je blago i milostivo sa ikone na zidu i čuvao život u Dobrivoju koji ni sam više nije znao koja mu je svrha.

Kada je te večeri pošto su se gosti razišli, a on se prekrstio i ugasio sveću, po navici uključio televizor, iz njega su izletele vesti strašnije nego obično. Na jugu

je sve gorelo, martovska noć nosila je smrt i stradanje, crkve su rušene, Beograd je proključao od želje da spase bilo šta, ako je išta ostalo... čovek je plakao od nemoćnog besa, od snažnog poriva da izađe u hladnu noć i poviče iz sveg glasa:

"Ljudi, je li ovo moguće, pa dokle više nesreća i muka na nas, pa zar nije bilo dosta..." ali, nije rekao ništa da ne zgražava zanemelo, usnulo i ravnodušno selo u kome više ni psi nisu lajali, a ljudi polegali iz navike, bez snage da se otrgnu apatiji i mrtvilu, bez mogućnosti da se više nečemu nadaju.

Sledećeg jutra beše malo više gužve ispred seoske prodavnice. Pored

Dobrivoje se udalji od gomile, zgađen i sluden svime što je video i čuo. Pođe prvo do Stojankinog groba, da kao obično malo sa njom progovori, a zatim kući. Od zakasnelog martovskog mraza danas se ništa nije moglo raditi, ostaće da nešto malo sredi okućnicu i čuje ima li još vesti na televiziji.

Kasno popodne začu da ga iz dvorista doziva komsija Krsta. Izađe da vidi šta je, a pored Krste stoje mlada žena i devojčica (odmah pomisli) Jeleninih godina.

- Dobrivoje, ova nejač sada stiže, a ja nemam ih gde, znaš koliko je kod mene tesno od kako se sin i snaha vratiše iz Nemačke, pa sam mislio, ako bi mogao, samo na neki dan, posle će ih smestiti Crveni krst, ako nije nezgodno što si sam... zaplitao je Krsta, dok je Dobrivoje ćutao, zatečen situacijom. Tada konačno progovori iznurena i slomljena mlada žena:

Za nama dolazi i moj muž, ako uspe da se izvuče i spase nešto stvari, ali mi vam svi troje nećemo biti na smetnji. Snaći ćemo se, samo kad žive glave izvukosmo...

I tu se žena zaplaka, dok ju je Dobrivoje bez reči uvodio u kuću. Znao je da u tom trenutku ni Stojanka nema ništa protiv. Da bi potekao nekakav razgovor, on reče devojčici da je ostalo još nešto mesa i ponuda od slave i upita dete kako se zove.

Jelena, reče ona, sasvim zbunjena tuđom kućom u kojoj se našla, umorna i izbezumljena od svega, ali srećom, ne do kraja svesna onoga što se događa. Kada je malo kasnije zaspala u majčinom krilu, Dobrivoje je prenese u Milicinu sobu na krevet. Potom se, bez stida od mlade žene, prekrsti pred slavskom ikonom, razumevši ono što do juče nije i prihvatajući život dalje onakav kakav je, bez roptanja i sa zahvalnošću.

Aleksandra Đuričić

ZAŠTO

(malim parohijanima crkve pravoslavne u San Dijegu)

Zašto da im se lutke zovu Tijane i Milice, Sofije i Bezimene, na jeziku koji vole, ali ne znaju, u zemlji koja postoji, ali ne za njih, odvojene jedne od drugih, zarobljenice dva različita sveta, dušom spojene, a nikad zajedno, rođene da budu stranci na svome i svoji na tuđem, prognani bez krivice i poslani da istraju u mukama čežnje, da ne znaju gde pripadaju ni predati beskraju.

Aleksandra Đuričić